

Trao đổi KHKT - Hoạt động ngành

CÁC LỖI CHÍNH THƯỜNG GẶP KHI ĐIỀU TRỊ RỐI LOẠN DẠ DÀY-RUỘT TRÊN CHÓ

Vũ Kim Chiến

Chi cục Chăn nuôi và Thú y TP. Hồ Chí Minh

Điều trị rối loạn đường tiêu hóa trên chó đôi khi là một việc rất phức tạp. Chủ nuôi của thú bệnh thường kỳ vọng vào một sự cải thiện nhanh chóng và rõ ràng về mặt lâm sàng, đặc biệt là khi các triệu chứng đã kéo dài nhiều ngày và/hoặc nếu như tình trạng chung của thú ngày càng xấu đi.

Các lỗi chính xảy ra trong khi điều trị chó bị rối loạn dạ dày-ruột có thể do bốn vấn đề sau: không nhận ra được các dấu hiệu quan trọng, quên thực hiện một xét nghiệm bổ sung hoặc phạm sai lầm trong việc giải thích kết quả xét nghiệm, không tôn trọng những quy tắc nhất định khi tiến hành việc điều trị, không trao đổi kỹ với chủ nuôi trong trường hợp cần có phác đồ điều trị phức tạp hoặc lâu dài.

I. CÁC TRIỆU CHỨNG LÂM SÀNG QUAN TRỌNG VÀ NHỮNG LƯU Ý

Sự hiện diện của các triệu chứng lâm sàng cụ thể sẽ ngay lập tức thôi thúc các bác sĩ lâm sàng thực hiện việc thăm khám bổ sung phù hợp theo thứ tự ưu tiên để cho phép kê đơn một phác đồ điều trị cho nguyên nhân của bệnh chứ không chỉ đơn giản là các triệu chứng. Điều này phải luôn là mục tiêu hàng đầu của một bác sĩ lâm sàng có năng lực.

1.1. Trong một ca bệnh ói mửa hoặc tiêu chảy

Hai viễn cảnh có thể xảy ra:

-Nếu ói mửa hoặc tiêu chảy là cấp tính, sự hiện diện của một hoặc nhiều yếu tố sau có thể

chỉ ra rằng thú cần được nhập viện hoặc việc điều tra để xác định nguyên nhân bệnh phải được tiến hành ngay lập tức:

- + Thú bệnh rất nhỏ
- + Thể trạng chung của thú rất kém
- + Có dấu hiệu mất nước, sốt hoặc hạ thân nhiệt, nôn ra máu hoặc tiêu ra máu
- + Có đau bụng, nôn hoặc tiêu chảy không kiểm soát
- + Có nguy cơ tình trạng bệnh có thể xấu hơn hoặc có khả năng có bệnh lý khác nữa đang tồn tại
- Nếu ói mửa hoặc tiêu chảy là mạn tính, ví dụ như các triệu chứng lâm sàng đã có hơn 1 tuần hoặc xảy ra cách quãng hay là tái phát, khi đó rất cần thiết để tiến hành thăm khám bổ sung trước khi bắt đầu bất kỳ việc điều trị nào.

Thăm khám lâm sàng là một phần thiết yếu của quá trình chẩn đoán. Nó cần phải chính xác và tỉ mỉ vì thường có rất nhiều chẩn đoán phân biệt khác nhau. Việc ghi chép tiền sử ca bệnh phải kỹ lưỡng và vấn đề sụt cân, thay đổi hành vi và/hoặc thay đổi tính thèm ăn là những dấu hiệu lâm sàng nên được ghi nhận lại.

Sau khi loại trừ các nguyên nhân bệnh do biến dưỡng và rối loạn tiêu hóa thì cần thực hiện một loạt sự thăm khám bổ sung như sinh hóa máu, X-quang, siêu âm bụng, nội soi...Loạt xét nghiệm tùy thuộc nhiều vào tiền sử bệnh, trình bày của chủ nuôi, độ tuổi, giống và môi

trường sống của thú. Thăm khám lâm sàng và các xét nghiệm bổ sung nên được điều chỉnh riêng biệt cho từng ca bệnh cụ thể. Ví dụ, nhiều nghiên cứu dịch tễ khác nhau đã chứng minh có thiên hướng giống trong trường hợp bệnh lý carcinoma dạ dày, bệnh hay xảy ra ở các giống như Berger Bi, Collie, Chow-chow. Chính vì vậy nên chủ động kiểm tra bệnh lý này ở giai đoạn sớm bằng cách nội soi dạ dày nếu như triệu chứng ói không chấm dứt trong vòng vài ngày được điều trị với thuốc cầm ói.

1.2. Trong trường hợp táo bón hoặc tiêu ra máu

Táo bón ở chó ít phổ biến hơn ở mèo. Theo định nghĩa, táo bón là một sự giảm đại tiện đi kèm với việc bài thải phân rất khô hoặc rất ít. Nguyên nhân của táo bón sẽ được xác định nhanh nếu thú bệnh có biểu hiện khó khăn khi đi tiêu mà không có bất kỳ tiền sử cụ thể nào và thú được cho ăn thức ăn cân bằng về mặt dinh dưỡng (và nếu trong khi hồi bệnh, việc thăm khám bằng tay qua trực tràng đã loại trừ khả năng phì đại tiền liệt tuyến ở chó đực). Việc đại tiện có thể gây đau và đây là một dấu hiệu có tính cảnh báo về mặt lâm sàng.

Tiêu ra máu là hiện tượng phân có máu. Phân có thể giảm về đường kính. Dấu vết máu trong phân thường được thấy như là một vệt trắng hoặc dải màu đỏ và sự có mặt của chúng luôn luôn thôi thúc bác sĩ thú y điều tra xem có một tổn thương trong lòng ruột mà có thể là nguyên nhân gây ra chảy máu trước khi thực hiện bất kỳ việc điều trị nào. Sau khi chuẩn bị vùng đại tràng phù hợp thì có thể nội soi kết tràng. Việc lấy mẫu sinh thiết trong quá trình thăm khám sẽ cho phép nhận dạng các tổn thương về mặt mô học mà trong nhiều trường hợp khi xem xét đại thể rất khó phân biệt tổn thương đó là lành tính hay là một khối u ác tính.

Khối u vùng kết tràng-trực tràng có thể có nhiều hình dạng đại thể và cần lưu ý những đặc điểm rất có giá trị sau đây:

- Các polyp có cuống có thể gặp ở kết tràng đoạn xuống, đặc biệt là trong 10cm của hậu môn

và ở các nếp gấp của mép hậu môn. Đôi khi có thể thấy nhiều polyp ở vùng này. Những polyp này thường lành tính nhưng một số trường hợp khi phân tích mô học có thể cho thấy phần ngọn của tổn thương có hình dạng khối u ác tính carcinoma mà cần phải được điều trị bổ sung bằng xạ trị.

- Các khối u trong lòng ruột có hình dạng rất khác nhau, chúng có thể đa dạng về giới hạn và cách chúng xâm lấn vào trong lòng ruột, khối u có thể dễ vỡ vụn, xuất huyết hoặc lở loét. Tiên lượng các khối u trong lòng ruột này thường xấu hơn dạng polyp bởi vì chúng có hình dạng vành khuyên, không tăng sinh và có thể tăng đáng kể về độ cứng.

Cần cẩn thận chọn lựa các xét nghiệm bổ sung và giải thích chính xác kết quả với chủ của thú nuôi.

Nếu không có đáp ứng với việc điều trị thì khâu chẩn đoán sẽ luôn luôn được đặt nghi vấn về một nguyên nhân có thể có của việc không đáp ứng với điều trị (có thể là do một xét nghiệm bổ sung đã bị bỏ sót hoặc một số kết quả đã được giải thích nhầm).